

Slottoespraak

M. AELVOET

Allereerst wil ik iedereen danken die van dit symposium een succes maakte en ook u, beste mensen, voor de duidelijke interesse in dit belangrijke onderwerp.

Wat is biodiversiteit?

Biodiversiteit, de verscheidenheid van het leven, is tevens de basis van alle leven. Biodiversiteit is niet alleen onze fauna, flora of landschappen, maar voorziet ook in producten voor landbouw, farmacie, energie, papier- en textielindustrie, en in diensten zoals waterzuivering, bodemvruchtbaarheid, lucht, bestuiving, biologische controle van pestsoorten, enz. Een goed werkend ecosysteem vermindert de impact van ziektekiemen en draagt bij tot de gezondheid van mens, plant en dier. Ook de genetische variabiliteit in gewassen, vee en vis bevordert de weerstand tegen pathogenen en minstens 7.000 medicinale componenten die gebruikt worden in de Westerse geneeskunde zijn afkomstig uit planten.

Biodiversiteit is bijgevolg een fundamentele hoeksteen van duurzame ontwikkeling. Het is echter eveneens duidelijk dat deze biodiversiteit op veel manieren wordt bedreigd, zowel rechtstreeks via overexploitatie als onrechtstreeks via globale processen zoals bijvoorbeeld klimaatsveranderingen. Ook bepaalde economische praktijken (handel, perverse subsidies, transport, enz.) dragen sterk bij tot de afname van biodiversiteit.

Om het verlies tegen te gaan werden verschillende processen gelanceerd en werden maatregelen getroffen om via dieren- en plantentuinen, beschermde gebieden, enz., biodiversiteit te beschermen. Dit draagt zeker bij om het verlies aan soorten en ecosystemen tegen te gaan, maar is dikwijls slechts een beperkte of korte termijn oplossing. Voor echte lange termijn leefbaarheid van soorten en ecosystemen moet evolutie mogelijk zijn onder 'natuurlijke' voorwaarden.

Duurzame ontwikkeling

Milieu staat echter niet los van economische en sociale vraagstukken zodat zoveel mogelijk moet worden getracht om een economisch beleid te ontwikkelen dat bescherming

en duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen, inclusief biodiversiteit, bevordert. Dit gaf 10 jaar geleden aanleiding tot de wereldtop in Rio. Staatshoofden en regeringsleiders van bijna alle landen, vertegenwoordigers van niet-gouvernementele organisaties en van de maatschappij hebben elkaar toen ontmoet en dit heeft geleid tot de goedkeuring van Agenda 21 en de Verklaring van Rio inzake milieu en ontwikkeling.

Vanaf toen maakte het begrip 'duurzame ontwikkeling', nl. een ontwikkeling die de noden van nu tegemoet komt zonder de mogelijkheden van de generaties van morgen te beperken, een steile opmars. Binnen dit kader werd ook het Verdrag inzake biologische diversiteit goedgekeurd. Biodiversiteitsverlies bedreigt immers niet alleen de overlevingscapaciteit van de natuur, maar ook onze voedselveiligheid, productieprocessen, enz., en bijgevolg de duurzame ontwikkeling.

Bescherming, maar niet enkel via natuurbeleid

Het behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit is dus niet enkel een probleem van milieubescherming, maar van alle betrokken sectoren. Uit de voorbeelden die hier vandaag werden voorgesteld kan men afleiden dat integratie van biodiversiteit in de sectoren niet eenvoudig is maar zeker succesvol kan zijn voor alle betrokken partijen. Deze verhalen tonen duidelijk aan dat integratie van biodiversiteit in het beleid van de verschillende sectoren noodzakelijk is, niet alleen voor de biodiversiteit op zich, maar ook voor de leefbaarheid op lange termijn van de verschillende sectoren. Dit wil zeggen dat de biologische diversiteit bewaren en duurzaam gebruiken niet alleen het creëren van beschermde natuurgebieden vereist, maar ook dat alle sectoren met economische en sociale activiteiten er rekening moeten mee houden. Dit geldt o.m. voor landbouw, visvangst, handel, ruimtelijke ordening, verkeer, toerisme en vrijetijdsbesteding.

10 jaar later

Nu, 10 jaar na Rio, gaan we terug naar een Wereldtop voor Duurzame Ontwikkeling in Johannesburg waar de vooruitgang wordt geëvalueerd die tijdens de voorbije tien jaar werd

geboekt inzake het verwezenlijken van de doelstellingen van Rio. België is binnen de EU gangmaker voor biodiversiteit en zal zich ervoor blijven inspannen om biodiversiteit tot één van de aandachtspunten te maken in Johannesburg. Omwille van het belang hiervan voor duurzame ontwikkeling zal dit ook sterk door ontwikkelingslanden worden gesteund.

Het Biodiversiteitsverdrag werd ondertussen erkend als het meest belangrijke internationale instrument om biodiversiteit te beschermen. Maar ondanks de vooruitgang die werd geboekt binnen het kader van dit Verdrag blijft de doorstroming naar het nationaal niveau en de concrete implementatie nog grotendeels in gebreke. Dit heeft vooral te maken met het gebrek aan politieke wil en het feit dat biodiversiteit nog te veel beschouwd wordt als een 'conservation issue' waar dus de milieubeschermers aan moeten werken en verder niemand.

Sectoriële integratie

Het Verdrag en andere biodiversiteitsinstrumenten zullen echter pas ten volle kunnen worden uitgevoerd wanneer ook andere relevante actoren deze als werkinstrumenten zullen beschouwen en in het beleid in verband met bijvoorbeeld landgebruik, visserij, toerisme, voedsel, water, energie, ontwikkeling, economie, handel, enz., biodiversiteitsaspecten zullen worden opgenomen.

Betrokken actoren

Vandaag is het de Internationale dag voor biologische diversiteit. Deze dag symboliseert de kans om onze betrokkenheid en acties voor het behoud en het duurzaam gebruik te versterken. De talrijke aanwezigen hier tonen aan dat er een brede erkenning is van het belang en de waarde van biologische diversiteit. Maar veel meer is nodig om de belangstelling te vergroten van het brede publiek en van mensen die niet dagelijks bezig zijn met biologische diversiteit. Te weinig mensen weten wat biodiversiteit inhoudt terwijl het hen wel direct aangaat. Het vertegenwoordigt immers onze voedselbronnen, onze grondstoffen en energiebronnen, veel van onze vrijetijdsbesteding en de stabiliteit van ons klimaat.

Ook de inspraak van de jeugd, de toekomstige generatie van beleidsmensen, is van groot belang. Duurzame ontwikkeling is nodig om deze toekomstige generaties de kans te geven over dezelfde bronnen te beschikken als wij. Wij hebben de zware verantwoordelijkheid om de biologische diversiteit te behouden en te gebruiken op een duurzame manier zodat de toekomstige generaties er ook over kunnen beschikken. Men kan hier nooit toe komen zonder de hoofdbetrokkenen, de jeugd zelf, hierbij te betrekken. Daarom verheugt het mij ook dat zoveel jongeren de kans hadden om aan de laatste Conferentie der Partijen van het Biodiversiteitsverdrag deel te nemen. Onze Belgische vertegenwoordiger deed het daar uitstekend en zal nu op haar beurt deze boodschap verder dragen.

De inspanningen om de biologische diversiteit te behouden moeten worden verdergezet, milieuvriendelijke technologieën moeten wijder worden verspreid, technische en financiële samenwerking moet worden aangemoedigd en bestaande kennis moet bij de verantwoordelijken van de verschillende sectoren terecht komen zodat de ecosysteembenadering een centraal onderdeel kan vormen van het economische en sociale beleidsproces. Mensen moeten zich meer bewust worden van de gevaren die een continu verlies aan biodiversiteit met zich mee brengt.

Het blijft echter moeilijk om overheden, lokale gemeenschappen, NGOs, de sectoren en het bredere publiek samen te brengen rond economische en sociale belangen en milieuaspecten. Biodiversiteit is immers een zeer complex onderwerp waarover het moeilijk communiceren is. Daarom hopen we met de brochure 'Biodiversiteit: zorgen voor morgen?', die jullie vanmorgen werd voorgesteld, beter aan te tonen hoe belangrijk biodiversiteit is voor ons dagelijks leven.

België

Hoe kan dit nu worden vertaald naar België? Deze voormiddag werden de bestaande akkoorden en genomen maatregelen inzake behoud en duurzaam gebruik van de biologische diversiteit toegelicht, zowel op internationaal, Europees, nationaal als regionaal vlak. Het Biodiversiteitsverdrag is hierbij richtinggevend met als doelstellingen het behoud en duurzaam gebruik van de biologische diversiteit en de eerlijke en billijke verdeling van de voordelen die voortvloeien uit het gebruik van deze diversiteit.

De implementatie van dit verdrag gebeurt voornamelijk op nationaal niveau en dat wordt weerspiegeld door de vele nationale verplichtingen. Er wordt gesproken over *in situ* en *ex situ* maatregelen voor het behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit. Hierbij ligt de nadruk vooral op het behoud van soorten en ecosystemen via botanische tuinen, musea, reservaten, trekroutes, kweekprogramma's, enz. Zoals in de interventies van deze morgen werd aangetoond, wordt hier in België zowel federaal als regionaal veel aandacht aan besteed. De Belgische experts zijn welbekend en de musea en tuinen zeer gerespecteerd. Ook het natuurbeleid heeft de laatste jaren zeer veel geïnvesteerd in het behoud van Belgische fauna en flora.

Dit is zonder twijfel zeer belangrijk, maar ondanks al deze inspanningen blijft de situatie zeer moeilijk en is het duidelijk dat er meer nodig is dan alleen natuurbeleidsmaatregelen om de biodiversiteit effectief te beschermen. Het Biodiversiteitsverdrag schuift daarom als centraal instrument de ecosysteembenadering naar voor, waarbij een sterke nadruk ligt op sectoriële integratie en betrokkenheid van alle actoren. Dit is essentieel want, zoals gezegd, aangezien biodiversiteit overall rondom ons aanwezig is, zal men pas slagen in het beschermen van de biodiversiteit indien:

- het bredere publiek bewust wordt van het belang van biodiversiteit zodat een maatschappelijk draagvlak wordt gecreëerd;

- de verschillende sectoren zich bewust zijn van hun aandeel in deze problematiek en biodiversiteitsaspecten opnemen in het beleid.

Deze sectoriële integratie met deelname van alle betrokken actoren wordt internationaal sterk gepromoot en stilaan zien bepaalde sectoren hier ook duidelijk de noodzaak van in. Zo heeft de Europese Commissie biodiversiteitsactieplannen ontwikkeld voor bepaalde sectoren (visserij, landbouw, ontwikkelingssamenwerking) en worden bijvoorbeeld door de visserijsector in Noorwegen zelf 'no-take' areas vastgelegd waardoor zowel de biodiversiteit als de visvangst worden begunstigd. Ook binnen België worden hiervoor door de sectoren steeds meer inspanningen geleverd.

Van de nationale verplichtingen opgelegd door het Biodiversiteitsverdrag is de nationale strategie daarom één van de belangrijkste instrumenten waarin de ecosysteembenadering (geïntegreerd beheer van natuurlijke rijkdommen) en vooral de sectoriële integratie en deelname van alle actoren essentieel zijn. De gewesten in België hebben elk hun beleidslijnen opgesteld en deze worden geregeld bijgesteld of aangepast aan nieuwe situaties. In het kader van het Verdrag inzake biologische diversiteit heeft België echter ook de verplichting om een nationale strategie op te stellen. Dit moet dringend gebeuren.

We willen daar graag net zo'n succesverhaal van maken als sommige van de voorbeelden die tijdens dit symposium werden aangehaald. Daarvoor is jullie input nodig, niet alleen van de mensen die dagelijks werken op leefmilieudossiers, maar vooral ook van de andere sectoren. Wij willen namelijk komen tot een haalbare strategie voor iedereen, gebaseerd op

wat er al bestaat in de gewesten en de sectoren, en met duidelijke doelstellingen en realistische tijdsaders.

Besluit

Er is politieke wil nodig om iets te veranderen en dat begint bij ieder van ons. Daarbij is een goede communicatie en samenwerking met de verschillende betrokken administraties, sectoren en het brede publiek zeer belangrijk. Ik zou daarom ook willen besluiten met het oproepen van alle betrokken federale en gewestelijke gezagvoerders om biodiversiteit hoog op hun agenda te plaatsen en volop mee te werken aan de totstandkoming van de nationale strategie die binnenkort wordt opgestart. Deze zal gebaseerd zijn op de kennis en expertise aanwezig in federale en gewestelijke overheden als ook in de sectoren en NGOs, zodat deze strategie via een evenwichtige combinatie van natuurbeleid en sectoriële integratie met betrokkenheid van alle actoren ook daadwerkelijk de situatie van de biodiversiteit in ons land, en erbuiten, kan bevorderen.

Laat ons, op deze Internationale dag voor biologische diversiteit, ons verbinden aan deze doelstellingen en ervoor zorgen dat de wereld die onze kinderen zullen erven een wereld is waar we trots kunnen op zijn.

Magda AELVOET
Federaal Minister van Consumentenzaken,
Volksgezondheid, Leefmilieu en Dierenwelzijn
Kunstlaan 6-9
1210 Brussel

